

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 423/2010-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. apríla 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť spoločnosti B., s. r. o., B., zastúpenej advokátom JUDr. F. N., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo/5/2010 z 23. marca 2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti B., s. r. o., na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení so základným právom vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho

súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo/5/2010 z 23. marca 2010 vo výroku o trovách konania porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo/5/2010 z 23. marca 2010 vo výroku o trovách konania zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť spoločnosti B., s. r. o., trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. F. N. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti spoločnosti B., s. r. o., nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením sp. zn. I. ÚS 423/2010 z 11. novembra 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti B., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obdo/5/2010 z 23. marca 2010 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie spoločnosti T., a. s., ktorá je v konaní pred všeobecným súdom v procesnom postavení žalovanej a protistranou sťažovateľky, a zároveň sťažovateľke ako žalobkyni nepriznal náhradu trov dovolacieho

konania. V odôvodnení rozsudku k výroku o trovách konania najvyšší súd stručne uviedol: „Žalobcovi náhradu účelne vynaložených trov dovolacieho konania nepriznal.“

3. Podľa názoru sťažovateľky uznesenie najvyššieho súdu vo výroku o trovách konania nie je v súlade s požiadavkami kladenými na spravodlivý súdny proces a predstavuje protiústavný zásah do jej majetkových práv. Sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti uviedla, že je nesporné, že v dovolacom konaní mala plný úspech a že bola zastúpená právnym zástupcom, ktorý vykonal v intenciách vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška o odmenách advokátov“) dva úkony právnych služieb. Najvyšší súd jej však napriek plnému úspechu vo veci náhradu účelne vynaložených trov právneho zastúpenia nepriznal.

4. Sťažovateľka ďalej poukázala na príslušné ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), v zmysle ktorých konajúci súd v prípade plného úspechu účastníka konania obligátorne rozhodne o priznaní trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva, pokiaľ v danej veci nezistí dôvody hodné osobitného zreteľa. Sťažovateľka zdôraznila, že dovolací súd vo svojom rozhodnutí vôbec nekonštatoval a ani neskúmal prípadné dôvody hodné osobitného zreteľa, práve naopak, k uplatneným trovám právneho zastúpenia uviedol, že ide o účelne vynaložené trovy. Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľka považuje výrok o nepriznaní trov konania za svojvoľný a arbitrárny, ktorý je v príkrom rozpore s relevantnou právnou úpravou a má za následok porušenie jej označených základných práv.

5. Sťažovateľka okrem arbitrárnosti prijatých záverov vytýka napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu v časti výroku o trovách konania aj jeho nedostatočné odôvodnenie. Poukázala pritom na skutočnosť, že strohé odôvodnenie spočívajúce len v konštatovaní, že najvyšší súd sťažovateľke náhradu účelne vynaložených trov dovolacieho konania nepriznal, je rozporuplné, nedostatočné a nepreskúmateľné v takom rozsahu, že ho to robí ústavne neakceptovateľným.

6. V petite sťažnosti sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jej označených základných práv podľa ústavy, listiny a práva podľa dohovoru uznesením najvyššieho súdu, zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vo výroku o trovách dovolacieho konania a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie. Sťažovateľka zároveň žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

7. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 24. januára 2011 vyjadril najvyšší súd v zastúpení predsedu obchodnoprávneho kolégia, ktorý okrem iného uviedol: *«Preskúmaním odôvodnenia napadnutého uznesenia v časti náhrady trov dovolacieho konania, najvyšší súd dospel k názoru, že z tohto odôvodnenia skutočne, tak ako na to poukazuje i sťažovateľka, nemožno zistiť dôvody, pre ktoré jej najvyšší súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. V odôvodnení napadnutej časti uznesenia sa súd obmedzil len na konštatovanie, že „žalobcovi náhradu účelne vynaložených trov dovolacieho konania nepriznal“, bez poukázania na príslušné ustanovenia O. s. p., o ktoré svoje rozhodnutie oprel. Z uvedeného dôvodu napadnuté rozhodnutie vykazuje znaky nepreskúmateľnosti v časti týkajúcej sa náhrady trov dovolacieho konania, na strane druhej má však najvyšší súd za to, že absencia odôvodnenia v tejto časti rozhodnutia neznamena automaticky, že v konkrétnom prípade ide o rozhodnutie, ktoré by malo arbitrárny charakter. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd ponecháva rozhodnutie o tom, či uznesením z 23. marca 2010, sp. zn. 3 Obdo 5/2010 boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy SR, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na uváženie Ústavného súdu Slovenskej republiky.»*

8. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Podľa čl. 20 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

12. Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručuje, že každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06).

13. Z uvedeného vyplýva, že právo na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle citovaných článkov ústavy, listiny a dohovoru obsahuje dve zložky, a to jednak právo na prístup k súdu, t. j. právo obrátiť sa na súd na vymoženie či ochranu subjektívneho práva, a jednak právo na určitú kvalitu procesu, ktorá je zabezpečená celým radom inštitucionálnych a procesných záruk. Právo na spravodlivý proces je tak samostatné subjektívne verejné právo voči štátu na poskytnutie právnej ochrany v takom konaní, ktoré maximálne garantuje spravodlivý výsledok.

14. Jednou zo základných procesných záruk, ktorá tvorí imanentnú súčasť obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu, je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého v odôvodnení súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Podľa § 167 ods. 2 OSP, ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

15. Podľa § 142 ods. 1 OSP účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal. Podľa § 150 ods. 1 OSP ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

16. S poukazom na citované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia v časti výroku o trovách konania neobsahuje žiadne skutočnosti umožňujúce preskúmať závery rozhodnutia dovolacieho súdu, taktiež absentuje odkaz na relevantnú právnu normu, na základe ktorej najvyšší súd rozhodol. Nemožno ani len nepriamo vyvodiť, či najvyšší súd rozhodnutím o nepriznaní trov konania prihliadal na eventuálne osobitné okolnosti odôvodňujúce postup podľa § 150 ods. 1 OSP. Ústavný súd ďalej prisvedčuje sťažovateľke, že nedostatočné odôvodnenie pôsobí navyše aj rozporuplne, na jednej strane najvyšší súd považuje uplatnené trov konania za účelné, na strane druhej ich nepriznáva. V danom prípade ide len o formálny výkon práva na súdnu ochranu, ktorý je v rozpore s požiadavkami procesných záruk až do

tej miery, že vzbudzuje nedôveru verejnosti v zákonné rozhodovanie všeobecných súdov a porušuje označené základné práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu.

17. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že rozhodovanie o trovách konania sa vo všeobecnosti spravuje zásadou úspechu vo veci, ktorá je doplnená zásadou zavinenia. Konajúci súd môže účastníkovi konania, ktorý mal vo veci plný úspech, nepriznať trovy konania v súlade s § 150 ods. 1 OSP len vo výnimočných prípadoch. Rozhodná judikatúra všeobecných súdov dlhodobo zdôrazňuje, že v prípade takéhoto postupu a nepriznání trov účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, je súd zvlášť povinný dbať na dostatočné odôvodnenie, nepostačí všeobecné konštatovanie existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa (porovnaj napr. R 34/1982). Najvyšší súd však v danej veci nedodrжал ani len minimálne požiadavky procesnej kvality na odôvodnenie rozhodnutia.

18. Ústavný súd bez toho, aby posudzoval zistený skutkový stav v danej veci alebo aby priamo vstupoval do právnych úvah konajúceho najvyššieho súdu, konštatuje, že uvedené nedostatočné a rozporné odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu vo výroku o trovách konania je dostatočným argumentom na vyslovenie arbitrárnosti napadnutého uznesenia v tejto časti majúcej za následok porušenie označených základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

19. Po vyslovení arbitrárnosti napadnutého uznesenia spočívajúcej v jeho odôvodnení ústavný súd ďalej zisťoval, či došlo k zásahu do základného práva sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ústavy. Ústavný súd k tomu predovšetkým konštatuje, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov a právne posudzovať, či najvyšší súd mal v danom prípade priznať sťažovateľke trovy konania, tak ako sa ich domáhala, alebo či mal uplatniť postup v zmysle ustanovenia § 150 ods. 1 OSP a trovy konania nepriznať. Ústavný súd nie je v tejto veci prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti (porovnaj II. ÚS 1/95, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07). Objasnenie skutkového stavu a jeho právne posúdenie patrí do právomoci najvyššieho súdu v ďalšom konaní.

20. Zároveň však ústavný súd pri posudzovaní zásahu do základného práva sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy prihliadal aj na v sťažnosti označenú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), v zmysle ktorej sa za majetok považuje aj majetková hodnota vrátane pohľadávky, o ktorých môže sťažovateľka tvrdiť, že má aspoň legitímnu nádej na jej zhmotnenie (rozsudok ESLP vo veci PINE VALLEY DEVELOPMENTS LTD. a iní v Írsko z 29. novembra 1991 a rozsudok ESLP vo veci PRESSOS COMPANIA NAVIERA S. A. a iní v. Belgicko z 20. novembra 1995). Ústavný súd uvádza, že arbitrárnosť uznesenia najvyššieho súdu v časti výroku o trovách konania, ktorá spočíva v nedostatočnom odôvodnení výroku, popiera legitímnu nádej sťažovateľky na zhmotnenie jej majetkových očakávaní. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto vyslovil aj porušenie základného práva sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy v spojení s porušením základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

21. Napokon k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 4 ústavy ústavný súd uvádza, že toto ustanovenie neobsahuje konkrétnu garanciu základného práva a slobody, má všeobecné, deklaratórne vyjadrenie, a nie charakter základného práva, a preto nie je priamo aplikovateľné na individuálny prípad. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto časti návrhu nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

23. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

24. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu v časti výroku o trovách konania došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení so základným právom vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu vo výroku o trovách konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

25. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešnej sťažovateľky (bod 3 výroku nálezu). S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 2 vyhlášky o odmenách advokátov ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v sume 254,88 € (2 úkony právnej pomoci v roku 2010 po 120,23 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie ústavnej sťažnosti, a 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 7,21 €). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. apríla 2011